

AFL årssamlinger er næsten fanatiske imod socialisterne indenfor og udenfor arbejderbevægelsen. Efter Selig Perlman er socialismens svaghed i U.S.A. produktet af manglen på en venstreorienteret intelligentsia i U.S.A. som den der ledede socialismen i England og Tyskland.

John Lasletts bog er baseret på en meget nøje undersøgelse af socialismen indenfor seks store fagforeninger: bryggeriarbejdere, skotøjsarbejdere, damekonfektionsarbejdere, to minearbejderforbund og maskinarbejdere. Han bruger ikke bare offentlige erklæringer eller resolutioner fra årssamlinger som kilde-materiale, men diskuterer tillige alle stridigheder og manøvrer indenfor hver fagforening. Han giver en detaljeret beskrivelse af socialismens først voksende og derefter aftagende appel blandt arbejderne. Hans konklusioner afviger drastisk fra tidligere forskninger, men de syntes fuldkommen overbevisende. Han hævder, at socialismen i Amerika udvikledes under særlige amerikanske omstændigheder og ikke havde ret meget at gøre med højstillede ledere i arbejderbevægelsen og de socialistiske partier. Heller ikke var manglen på en intelligentsia af stor betydning i denne udvikling. Socialismens magt i Amerika var et produkt af en umådeligt hurtig industrialisering, som skabte hårdt pres på visse elementer blandt arbejderne, og oftest var disse elementer hverken de lavest stillede eller de nyeste invandrere. Det var disse elementer der blev tiltrukket af socialismen. Da tiderne forbedrede sig efter 1900 og Wilson fik vedtaget The Clayton Act i 1914, indså arbejderne at Gompers, »bread and butter unionism« var effektiv. Som Werner Sombart sagde: »On roast beef and apple pie all socialist utopias have gone to pot«. Og det skete før krigen og den russiske revolution sprængte verdens socialistiske bevægelse.

John Laslett viser i denne bog hvor farligt det kan være at fremsætte omfattende teorier uden at have detaljeret baggrundsmateriale. Hans konklusioner gælder måske blot disse seks fagforeninger, men for deres vedkommende kan man dårligt forestille sig at konklusionerne vil blive ændret af fremtidens historikere. Desuden kan man antage at denne udmærkede bog vil øve en vedvarende indflydelse på fortolkningen af dens vigtige emne.

DANIEL LEVINE

FIRUZ KAZEMZADEH: *Russia and Britain in Persia, 1864-1914. A Study in Imperialism.* New Haven & London, Yale University Press, 1968. ix + 711 s. 135 sh.

I den internationale politiks historie i sidste halvdel af det 19. årh. var modsætningen mellem England og Rusland et grundlæggende forhold. Et af de steder, hvor de to stormagter tømmede direkte sammen, var Persien. Det var også løsningen af det persiske problem i 1907, der banede vejen for Ruslands tilslutning til Ententen. En mere dybtgående redegørelse for udviklingen af konfrontationen mellem de to magter i Persien har hidtil ikke foreligget, og det er denne mangel forfatteren vil råde bod på med sin omfangsrige undersøgelse.

Bogen er således, som forfatteren også fremhæver i sit forord, et stykke diplomatisk historie. Han mener, at diplomatisk historie er »somewhat unfashion-

able« i vore dage, hvad han vist ikke har ganske ret i, men at diplomatiet netop i det persiske spørgsmål var de to magters vigtigste instrument, hvad han derimod utvivlsomt har ret i.

I det persiske spørgsmål spillede imidlertid ikke blot to stormagter en rolle. Også Persien selv øvede en stærk indflydelse på udviklingen. For begge stormagter tegnede det sig nemlig helt hen til omkring århundredskiftet som mere fordelagtigt at søge forståelse med den persiske regering end med hinanden, og dette gav Persien visse handlemuligheder. Det var i første omgang Rusland, der kom til at øve den største indflydelse, og kulminationen blev nået med låneaftalen af januar 1900, som gav Rusland en dominerende indflydelse på de persiske finanser. Det var en utilstrækkelig trøst for England, at d'Arcy i 1901 opnåede sin oliekoncession.

Hidtil havde de to stormagter kun i beskedent omfang haft direkte drøftelser om deres persiske mellemværende. Her sker der imidlertid i de følgende år en ændring. Den dybere baggrund for ændringen træder ikke særlig klart frem. Forfatteren synes tilbøjelig til at tillægge regeringsændringen i England 1905 og Isvolskis afløsning af Lamsdorff som russisk udenrigsminister i 1906 afgørende betydning. Langt vigtigere var dog utvivlsomt en russisk erkendelse af, at man ikke i længden var i stand til at hindre en engelsk fremtrængen, og at man derfor ville have fordel af i tide at gå ind på det engelske forslag om deling i indflydelsessfærer. I øvrigt fremgår det klart af redegørelsen, at Isvolski havde overordentlig vanskeligt ved at trænge igennem med tanken om at forhandle med England. Navnlig var den russiske generalstab en stærk modstander af forhandling.

Forfatteren har fremlagt en meget detaljeret og sober redegørelse for dette komplicerede handlingsforløb. Flere steder kan man måske nok mene, at han er for utilbøjelig til at løfte sin redegørelse op over det enorme aktmateriale han har samlet. Det er i den henseende karakteristisk, at bogen hverken har en indledning med præsentation af en problemstilling eller en konklusion. Trods denne mangel er bogen dog et vigtigt bidrag til den diplomatiske historie forud for den første verdenskrig.

NIELS AMSTRUP

ARTHUR S. LINK & WILLIAM M. LEARY, Jr. (ed.s): *The Diplomacy of World Power: The United States, 1889-1920*. Documents of Modern History. London, Edward Arnold, 1970. viii + 181 s. 30 sh. (Også i paperback).

RICHARD D. CHALENER (ed.): *From Isolationism to Containment, 1921-1952. Three Decades of American Foreign Policy from Harding to Truman*. Documents on Modern History. London, Edward Arnold, 1970. viii + 184 s. 30 sh. (Også i paperback).

I disse to små bind er samlet en række kilder til belysning af USA's udenrigspolitik fra 1889 til 1952. I begge bind er man gået den vej, at kildeudvalget er disponeret i en 6-7 emnemæssigt afgrænsede hovedafsnit. Men mens udgiverne af det første bind har givet en almindelig indledning og derefter forsynet hver enkelt kilde eller kildeuddrag med en yderst kortfattet præsentation, har